

بسمه تعالی

مدل توانمندسازی اقتصادی مددجویان مورد حمایت کمیته امداد امام خمینی (ره)

محمدامید، دانشجوی دکترای مدیریت کارآفرینی پژوهشگاه شاخص پژوه اصفهان

مقدمه:

به علت رویدادهای متنوعی که در سطوح اجتماعی، فرهنگی و اشتغال رخ داده است، امروزه در کشورهای مختلف توجه خاصی به اشتغال می شود و توانمندسازی اقتصادی در کسب و کارهای فعلی و ایجاد بستر مناسب برای توسعه از ابزار پیشرفت اقتصادی به شمار می آید. این موضوع از چنان جایگاه رفیعی برخوردار است که خداوند متعال نیز در قرآن کریم بدان اشاره کرده است: سوره نجم، آیه ۳۹، " وَأَنْ لَّيْسَ لِلْإِنْسَانِ إِلَّا مَا سَعَى "؛ برای انسان چیزی جز آنچه که از راه تلاش و کوشش بدست آورد نیست سوره انسان، آیه ۳: «أَنَا هَدَيْنَا السَّبِيلَ إِمَّا شَاكِرًا وَإِمَّا كَفُورًا» راه حق را به او نمایانده است تا او به اختیار خود شاکر یا کافر باشد سوره تین، آیه ۵: «ثُمَّ رَدَدْنَاهُ أَسْفَلَ سَافِلِينَ» انسان می تواند عزت و کرامت خود را پاس بدارد و با اطاعت از فرمان حق، مقامی در حد «اعلی علیین» بیابد یا آنکه ناسپاس و نافرمان باشد و به «اسفل سافلین» سقوط کند. در حدیثی نیز داریم: امام علی (ع): ان الله يحب المحترف الامین (میزان الحکمه، ص ۳۶۴) کمیته امداد امام خمینی (ره) یک نهاد مقدس بوده که توسط بنیانگذار جمهوری اسلامی ایران بنا نهاده شد الگویی کارآفرین و خدمتگزار در نظام ولایی است و رفع استضعاف، فقر و کاهش فاصله بین اغنیا و فقرا را پیگیری می کند. احیای عزت و کرامت انسانی، مدد به زندگی شرافت - مندانه، یاری به دولت در برنامه های اجتماعی کمک به ایجاد اشتغال، تقویت مشارکتهای اجتماعی، تعاون، همدلی و ترویج سنتهای حسنه اسلامی از دیگر اهداف عالی این نهاد می باشد (انواری، ۹۲/۱۲/۳). در این مقاله که منبعث از پایان نامه دکتری می باشد مدل و شاخصهای اثرگذار توانمندسازی اقتصادی مددجویان کمیته

واژه‌ها و اصطلاحات

- توانمندسازی^۱:

اعطای قدرت یا اختیار به کسی تا بتواند چیزی را انجام دهد و یا ایجاد این احساس در فرد تا او بتواند کارهای بیشتری را انجام دهد. اساس فرآیند توانمندشدن بر تلاش‌هایی برای در اختیار گرفتن کنترل و نقدکردن منابع و فهم انتقادی محیط اجتماعی پیرامون افراد، گذاشته شده است و ارایه راهنمایی‌های عمومی و جهت‌دادن به آزادسازی^۲ آن‌ها است. در مدل آزادسازی، ارزشیابی توانمندساز، بروزدهنده استعدادهاى مردم است و نوعی زمینه بروز، استعدادهاى مردم را برای تصمیم گیری فراهم می‌کند تا درباره چگونه زندگی کردن و استفاده از امکانات و منابع، یافتن راه‌های مفید برای مشارکت و فرصت‌های جدید تلاش کنند (کارر، ۲۰۰۳: ۱۵).

- توانمندسازی اقتصادی^۳:

این بعد از توانمندسازی با شاخص‌هایی نظیر کسب یا افزایش درآمد، توانایی بازپرداخت وام، و قدرت پس انداز کردن تعریف می شود.

توانمندسازی اقتصادی را عمل اعطای مسئولیت به افرادی می‌دانند که از نزدیک با مسائل سر وکار دارند (ره‌نورد و حسینی، ۱۳۷۸، ۶۸). توانمندسازی اقتصادی فرآیندی است که باعث افزایش ظرفیت‌ها و سرمایه‌های افراد یا گروه‌ها برای انتخاب می‌شود و انتخاب‌ها را به سوی نتیجه‌ها و اعمال مطلوب سوق می‌دهد (سلجوقی، ۱۳۸۷، ۹۸). در این رهیافت

¹ - Empowerment
² - liberation
³ - Economical Empowerment

توانمندسازی فقرا از طریق تامین بستر لازم و تسهیل شرایط اقتصادی و اجتماعی اصلی ترین چالش بوده و روش ها و راهکارها نیز بر همین روال تدوین می گردد (حسن زاده و قویدل، ۱۳۸۴، ۵۶).

- مدل توانمندسازی^۴:

یک مدل، ساده شده دنیای واقعی و نمایشی از واقعیت هاست. به بیان دیگر، مدل یک سری اجزا و روابط بین اجزا در دنیای واقعی را عنوان می کند. مدل ایده آل، مدلی است که بتواند تمامی اجزای یک سیستم و تمامی روابط اجزا را مشخص کند. تجربه نشان داده است در مواردی که علت فقر بی انگیزگی، فقدان فرهنگ تعالی طلبی، پذیرش وضع موجود و بیکاری باشد، مدل توانمندسازی به کار گرفته شده در کمیته امداد، کارایی و اثربخشی مناسبی دارد (پارسونز، ۲۰۰۱: ۱۵۹).

- مددجو^۵:

مددجو به کسی گفته می شود که به لحاظ فقر یا ناتوانی (مالی و جسمانی) بدون کمک غیرامکان انجام امور شخصی و اداره امور خانواده خود را نداشته باشد و برای رسیدن به شرایط عادی از کمیته امداد امام خمینی (ره) مدد می خواهد.

پیشینه و تاریخچه موضوع تحقیق

در خصوص مفهوم توانمندسازی تعاریف متعددی از سوی محققان و صاحب نظران مختلف ارایه شده است؛ چیپاسو^۶ (۲۰۱۱) توانمندسازی اقتصادی را یک حق اساسی انسان و یک اصل اساسی توسعه می داند. از نظر نونو و همکاران^۷ (۲۰۱۴)، توانمندسازی اقتصادی به معنی گسترش دارایی ها و قابلیت های مردم فقیر به مشارکت در مذاکره، نفوذ، کنترل و التزام نهادها به پاسخگویی است. در این مفهوم، تصور مردم از افزایش توانمندی، آگاهی از حقوق مدنی، جزیایی و کار و مطالبات و اعمال حمایت است، در صورتی که این تنها یک بعد از مفهوم گسترده توانمندسازی اقتصادی است؛ در توانمندسازی اقتصادی تاکید بر روند است و نه در دستیابی به نتایج (جینهوا^۸ و همکاران، ۲۰۱۴).

بولیا و نانسی^۹ (۲۰۰۹) مفهوم توانمندسازی اقتصادی را در احساس خانواده ها برای تغییر زندگی خود شرح می دهند؛ از این زاویه، توانمندسازی اقتصادی به عنوان توانایی گرفتن تصمیماتی است که بر فعالیت های روزمره تاثیر دارد، ممکن است دوره ای از زندگی فرد را تغییر دهد و در تلاش برای بررسی عواملی است که قدرت خانواده برای کنترل زندگی خود را تحت تاثیر قرار می دهد.

باتوجه به مطالب اشاره شده، در یک برداشت جامع تر، توانمندسازی اقتصادی به معنای ایجاد قدرت تصمیم گیری، انتخاب، سازماندهی خود، مشارکت و همچنین ایجاد قدرت فردی، گروهی و جمعی برای تغییر شرایط موجود در نظر می گیرند (کاناگرتناما^{۱۰} و همکاران، ۲۰۱۴). صرف نظر از چگونگی تعریف توانمندسازی، بسیاری از دانشمندان این پدیده را مفهومی چندبعدی می دانند که می تواند در ابعاد مختلف تحقق یابد. انگرانی^{۱۱} (۲۰۰۹) شش بعد اقتصادی، اجتماعی- فرهنگی، خانوادگی، قانونی- حقوقی، سیاسی و روانی را به منزله مهمترین ابعاد توانمندسازی مدنظر قرار می دهد.

4 - Empowerment Model
5 - Clients
6 Chipaso
7 Nuno
8 Jinhua
9 Boleya and Nancy
10 Kanagaretnama

محمدی یگانه و همکاران (۱۳۹۳) نشان داد که صرف اعطای اعتبارات نتوانسته است توانمندسازی اقتصادی فقرای روستایی را در پی داشته باشد، اما رابطه معناداری میان افزایش میزان اعتبارات و بهبود شاخص‌های توانمندسازی اقتصادی وجود دارد.

بریمانی و همکاران (۱۳۹۱) اعطای اعتبارات را در توانمندسازی اقتصادی روستاییان مؤثر دانسته و کلانتری و همکاران (۱۳۸۹) نشان دادند مهم‌ترین مؤلفه‌های تأثیرگذار بر تسهیل توانمندسازی اقتصادی سه عامل (مشارکت اقتصادی، انسجام خانوادگی و آگاهی اجتماعی) است (کلانتری، ۱۳۸۹، ۱۲۴-۱۰۷).

سوال‌های تحقیق:

سوالات اصلی

- ۱- برازش مدل ارائه شده چگونه است؟
- ۲- عوامل موثر بر توانمندسازی اقتصادی مددجویان مورد حمایت کمیته امداد امام خمینی (ره) کدامند؟
- ۳- عوامل شکل‌دهنده توانمندسازی اقتصادی مددجویان مورد حمایت کمیته امداد امام خمینی (ره) کدامند؟
- ۴- وضعیت هر یک از عوامل تأثیرگذار بر توانمندسازی اقتصادی مددجویان مورد حمایت کمیته امداد امام خمینی (ره) چگونه است؟
- ۵- تأثیر عوامل شناسایی شده بر توانمندسازی اقتصادی مددجویان مورد حمایت کمیته امداد امام خمینی (ره) چگونه است؟

روش‌شناسی تحقیق

روش‌های تحقیق در علوم رفتاری را می‌توان با توجه به دو ملاک هدف تحقیق، نحوه گردآوری داده‌ها در سه طبقه تقسیم‌بندی کرد. که تحقیقات علمی براساس هدف تحقیق به سه دسته تقسیم می‌شود: تحقیقات بنیادی، تحقیقات کاربردی و تحقیقات توسعه‌ای.

تحقیقات بنیادی: هدف اصلی این نوع تحقیقات، آزمون نظریه‌ها، بررسی و تبیین روابط بین پدیده‌ها و افزودن به مجموعه دانش موجود در یک زمینه خاص است. این نوع تحقیقات اساساً تئوری‌ها را بررسی و آنها را تایید، تعدیل یا رد می‌کنند. تحقیق بنیادی، در واقع، در پی آن است که با تبیین روابط میان پدیده‌ها، قوانین و اصول علمی را کشف کند.

تحقیقات کاربردی: هدف تحقیقات کاربردی توسعه دانش کاربردی در یک زمینه خاص است. به عبارت دیگر، تحقیق کاربردی در جهت اجرایی کردن نظریات و نگرش‌های علمی است.

تحقیقات توسعه‌ای: این نوع تحقیق فراگردی است که به منظور تدوین و تشخیص مناسب بودن یک مدل، طرح یا برنامه به کار می‌رود. هدف اساسی تحقیقات توسعه‌ای، تدوین یا ارائه مدله، برنامه‌ها، طرح‌ها و غیره است. به نحوی که ابتدا موقعیت نامشخص خاصی تعیین و سپس براساس یافته‌های پژوهشی، مدل، طرح یا برنامه ویژه آن تدوین می‌شود. این تحقیق از حیث هدف از نوع تحقیقات توسعه‌ای و کاربردی است، زیرا به دنبال ارائه مدلی برای توانمندسازی اقتصادی مددجویان مورد حمایت کمیته امداد امام خمینی (ره) می‌باشد. تحقیق حاضر صرفاً آزمون مدل‌ها و مفاهیمی که در ادبیات توانمندسازی به آنها اشاره شده است، نمی‌باشد. بلکه در این تحقیق سعی بر آن است تا متغیرهای موثر بر توانمندسازی شناسایی شده، و براساس عوامل شناسایی شده مدل شکل خواهد گرفت. در این صورت مدل با شرایط فرهنگی کشور ایران همخوانی و تطابق خواهد داشت.

متغیرهای تحقیق

در یک تحقیق برای پاسخ دادن به سوالات تحقیق و یا آزمون فرضیه‌ها، تشخیص متغیرها امری ضروری است. در این تحقیق دو نوع متغیر (براساس رابطه با یکدیگر) در نظر گرفته شده است:

متغیرهای مستقل: یک ویژگی از محیط فیزیکی یا اجتماعی است که بعد از انتخاب، دخالت یا دستکاری شدن مقادیری را می‌پذیرد تا تاثیرش بر روی متغیر دیگر (متغیر وابسته) مشاهده شود (سرمد و دیگران، ۱۳۹۱). در این تحقیق، متغیر مستقل، آماده‌سازی زیرساخت‌ها، ایجاد و توسعه فرصت‌های شغلی، پایدارسازی مشاغل، خروج از حمایت و خودکفایی می‌باشد. متغیرهای وابسته: متغیری است که تغییرات آن تحت تاثیر متغیر مستقل قرار می‌گیرد. در این تحقیق متغیر وابسته توانمندسازی اقتصادی می‌باشد.

بر طبق ادبیات مدل معادلات ساختاری متغیرهای تحقیق را می‌توان به دو دسته تقسیم نمود:

- متغیر برون‌زا (مستقل): متغیرهایی که علل آن‌ها خارج از مدل تعیین می‌گردد.

- متغیر درون‌زا (وابسته): متغیرهایی که علت آن‌ها از درون مدل تعیین می‌شود (هومن، ۱۳۸۶).

این تحقیق چون مبتنی بر مدل معادلات ساختاری است، آماده‌سازی زیرساخت‌ها، ایجاد و توسعه فرصت‌های شغلی، پایدارسازی مشاغل، خروج از حمایت و خودکفایی به عنوان متغیر برون‌زا و متغیرهای توانمندسازی اقتصادی به عنوان متغیر درون‌زا در نظر گرفته می‌شود.

مصاحبه تحقیق

برای جمع‌آوری اطلاعات از طریق مصاحبه، ۵ سوال به صورت ساختار نیافته طراحی شد و سپس اقدام به مصاحبه برای جمع‌آوری اطلاعات مورد نیاز شد. طی دو هفته با ۲۰ نفر از خبرگان و متخصصین، مصاحبه انجام شد که زمان تقریبی برای هر مصاحبه بین ۲۰ تا ۳۰ دقیقه بود. هدف از مصاحبه در این تحقیق، دستیابی به متغیرهای اثرگذار و شاخص‌های شکل‌دهنده توانمندسازی اقتصادی می‌باشد.

پرسشنامه تحقیق

سوالات (گویه‌های) پرسشنامه این تحقیق شامل دو قسمت است:

الف) سوالات عمومی: در سوالات عمومی هدف کسب اطلاعات کلی و جمعیت‌شناختی پاسخگویان است. این قسمت شامل ۴ سوال است و مواردی مانند سن، جنسیت، سطح تحصیلات، تجربه کاری را در بر می‌گیرد.

ب) سوالات تخصصی: این بخش شامل ۴۷ سوال می‌باشد. در طراحی این بخش سعی شده است که تا حد ممکن، سوالات پرسشنامه برای پاسخگویان قابل درک باشد. این سوالات از نوع بسته و از طیف ۵ گزینه‌ای لیکرت می‌باشد.

جدول ۱-۳. اطلاعات مربوط به پرسشنامه تحقیق

متغیرها	شماره سوالات	تعداد سوالات
توانمندسازی اقتصادی	۳-۱	۳
آماده‌سازی زیرساخت‌ها	۱۹-۷	۱۳

۱۰	۲۹-۲۰	ایجاد و توسعه فرصت‌های شغلی
۱۴	۴۳-۳۰	پایدارسازی مشاغل
۴	۴۷-۴۴	خروج از حمایت و خودکفایی

جامعه آماری

جامعه آماری عبارت است از مجموعه‌ای از افراد یا واحدها که دارای حداقل یک صفت مشترک باشند (سرمد و دیگران، ۱۳۹۱). جامعه آماری این طرح تعداد ۶۵۰ هزار طرح که هم اکنون از سوی امداد تحت نظارت می باشند.

نمونه و روش نمونه گیری

در پژوهش حاضر، نمونه‌گیری در دو سطح کیفی و کمی انجام شد.

حجم نمونه در مرحله کیفی

براساس اصل کفایت داده‌ها، انتخاب نمونه آماری را باید تا جایی ادامه داد که حجم نمونه تحقیق در طی فرآیند تحقیق و براساس اصل حصول کفایت یا اشباع اطلاعات نظری تعیین گردد. به این معنی که حجم هیچ یک از نمونه‌ها از پیش تعیین شده نیست و در مورد هر یک از جوامع مورد بررسی، فرآیند نمونه‌گیری تا زمانی ادامه می‌یابد که آزمودنی‌های جدید، اطلاعات تازه‌ای به دست ندهد و یا تاثیری در توسعه مدل یا نظریه پژوهش نگذارد (Gauri et al, 1995). با توجه به اهمیت فرآیند مصاحبه در استخراج متغیرهای موثر بر توانمندسازی اقتصادی، در این بخش، با ۲۰ نفر از خبرگان و متخصصان مصاحبه شد.

حجم نمونه در مرحله کمی

روش نمونه‌گیری به صورت تصادفی خوشه‌ای چند مرحله‌ای است. بدین صورت که در مرحله اول از بین استان‌های کشور به صورت تصادفی ۶ استان انتخاب می‌شود. در مرحله دوم در هر استان ۵ شهرستان به صورت تصادفی انتخاب شده که در مجموع ۳۰ شهرستان را شامل می‌گردد. در مرحله سوم باتوجه به تعداد طرح‌های اجرا شده در هر شهرستان نمونه‌ها انتخاب می‌گردد. حجم نمونه براساس جدول مورگان ۳۸۴ نفر می‌باشد اما برای جلوگیری از افت نمونه، ۴۵۰ پرسشنامه میان افراد نمونه توزیع شد، که تعداد ۳۹۳ پرسشنامه قابل استفاده عودت داده شد.

تحلیل محتوای داده‌های حاصل از مصاحبه

در ادامه می‌توان چک لیست‌های سوالات مصاحبه را در جداولی مجزا مشاهده کرد. پاسخ‌های ارائه شده برای هر سوال در جدولی مجزا از سایر پاسخ‌ها آورده شده است که این جداول بعد، بیانگر محور اساسی سوال پژوهش بوده و در قسمت دوم جدول پاسخ‌های ارائه شده توسط مصاحبه شونده‌گان آورده شده است و در قسمت سوم یعنی کد، کد مربوط به مصاحبه شونده آورده شده است. در برخی از جداول تعدادی از مصاحبه شونده‌گان، به سوال یا سوالاتی پاسخ نداده و یا در پاسخ به برخی سوالات به چندین عامل اشاره کرده‌اند. آخرین قسمت جدول اشاره به فراوانی هر یک از پاسخ‌های ارائه شده دارد.

جدول ۴-۱. سوالات مصاحبه

شماره	سوالات
۱	چه زیرساخت‌هایی برای توانمندسازی مددجویان کمیته امداد امام خمینی (ره) لازم است؟
۲	چه راه‌هایی برای ایجاد و توسعه فرصت‌های شغلی توصیه می‌کنید؟
۳	چه عواملی موجب اشتغال پایدار میان مددجویان می‌شود؟
۴	چه عواملی موجب خروج از حمایت و خودکفایی مددجویان می‌شود؟
۵	چه مواردی موجب توانمندسازی اقتصادی مددجویان می‌شوند؟

جدول ۴-۲. چک لیست مربوط به نتایج تحلیل محتوای مصاحبه

متغیر	پاسخ ارائه شده	کد	فراوانی
	تست سنجش استعداد	E3-E9	۲
	ارزیابی پس از آماده سازی	E1-E6-E7	۳
	آموزش مفاهیم کارآفرینی	E1-E2-E7-E8-E11-E13-E18	۸
آماده‌سازی زیرساخت‌ها	کارآفرینی در عمل	E1-E2-E3-E7-E8-E10-E11- E13-E16-E18	۱۰
	مطالعات موردی	E14-E20	۲
	آزمون مطالعه موردی	E4-E5-E9	۳
	ارایه آموزش حین کار	E4-E6-E9-E10-E11-E12- E14-E15-E16-E17	۱۰
	ایجاد کانون های ارزیابی	E16-E19	۲
	تعیین فهرست نیازهای شغلی	E5-E8-E13-E17-E20	۵
	تطبیق نیازها با شرایط واقعی	E1-E16-E18	۴
	برقراری تعامل سازنده با دستگاه های مرتبط	E11-E13-E16-E18	۴
	ایجاد تمهیداتی جهت تسهیل در صدور مجوزها	E18-E19	۲
	تجزیه و تحلیل فضای کسب و کار منطقه	E4-E7	۲

۹	E2-E6-E7-E9-E10-E12-E16-E19	ارایه آموزش های تئوریک	
۲	E17-E20	ارایه آموزش های داخل کازیه ^{۱۲}	
۳	E15-E19-E20	کاریابی به روش معرفی	
۲	E15-E19	کاریابی توسط مراکز	
۳	E6-E10-E11	ارایه تسهیلات انفرادی	ایجاد و توسعه فرصت های شغلی
۲	E6-E11	ارایه تسهیلات گروهی	
۵	E3-E7-E8-E12-E20	تأمین فضای کسب و کار	
۱۲	E1-E2-E3-E5-E6-E12-E14-E15-E16-E19	امکان سنجی طرح های پیشنهادی	
۳	E17-E18-E20	نظارت در همه مراحل اجرای طرح	
۵	E2-E4-E5-E9-E10	ارایه مشوق ها و قوانین حمایتی	
۴	E3-E8-E15-E19	نظارت قبل و حین اجرای طرح	
۲	E7-E10	ارایه بیمه سرمایه	
۳	E13-E17-E18	ارایه بیمه محصولات	
۳	E6-E8-E9	تعیین مواد اولیه بهینه	
۴	E6-E8-E9-E11	تهیه مواد اولیه	پایدارسازی مشاغل
۵	E3-E5-E9-E13-E20	بیمه تأمین اجتماعی	
۳	E3-E5-E9	بیمه تکمیلی	
۳	E1-E3-E19	خوشه سازی صنفی	
۳	E1-E3-E17	خوشه سازی منطقه ای	
۴	E5-E6-E16-E20	بازاریابی ترکیبی	
۳	E5- E16-E20	بازاریابی محلی	
۴	E2-E10-E14	معرفی کارفرمای مناسب	
۶	E2-E5-E9-E14-E15-E17	برپایی بازارچه ها و نمایشگاه ها، ایجاد نظام های بهره برداری از	

. در این روش به فراگیران اطلاعاتی درباره ساختار تشکیلاتی سازمان، روابط کارکنان با همدیگر و با روسا... داده می شود و سپس پاکتی حاوی چند برگه به فراگیران داده و از آنان خواسته می شود در مورد و موضوع بخصوصی که در محیط کار انجام می دهند تصمیم گیری کنند. افراد نظرات خود را نوشته و تحویل می دهند و سپس مربی آن ها را بررسی می کند و مورد بحث قرار می دهند.

مجتمع ها

۴	E2-E8-E10-E13	تعامل کارآمد با کارفرمایان	
۳	E7-E10-E13	کانون های داخلی و بین المللی خودکفایی	خروج از حمایت و خودکفایی
۴	E1-E4-E9-E16	ارایه خدمات فنی به سایر مددجویان	
۵	E1-E2-E5-E11-E20	انتقال تجارب و مستندسازی	
۳	E8-E10-E14	ارایه مشاوره های تخصصی بعد از خودکفایی	
	E3-E6-E8-E9-E10-E12-E13-E15-E18	دانش تخصصی برای یک حرفه	توانمندسازی اقتصادی
	E2-E5-E9-E14-E17-E19-E20	اعطای تسهیلات هدفمند	
	E2-E4-E5-E7-E8-E13	تسهیل فرآیندهای کاری به منظور شروع کسب و کار	
	E4-E6-E9-E16	دریافت مشاوره تخصصی برای رفع مشکلات	
	E1-E4-E5-E11-E20	توانایی تولید و ارائه خدمات و محصولات به بازار	
	E8-E10-E14-E17	توانایی فروش و تعامل مناسب با خریداران و مشتریان	

تحلیل عاملی اکتشافی برای تبیین توانمند سازی اقتصادی

در جدول ۴-۱۰، نتایج حاصل از شاخص KMO و آزمون بارتلت روی عوامل شناسایی شده موثر بر توانمندسازی اقتصادی را می توان مشاهده کرد.

۴-۱۰. نتایج شاخص KMO و آزمون بارتلت سنت

۰.۸۲۴	ضریب کفایت نمونه گیری KMO
۶۴۲.۰۲۱	آزمون کرویت بارتلت
۱۵	درجه آزادی
۰.۰۰۰	سطح معنی داری

براساس نتایج به دست آمده، شاخص KMO مقدار ۰.۸۲۴ را نشان می دهد که حاکی از کفایت داده های مربوط به سازه سنت برای تحلیل عاملی می باشد. سطح معنی داری ۰/۰۰۰ برای آزمون بارتلت نشان دهنده مناسب بودن متغیر تحقیق برای تحلیل عاملی می باشد.

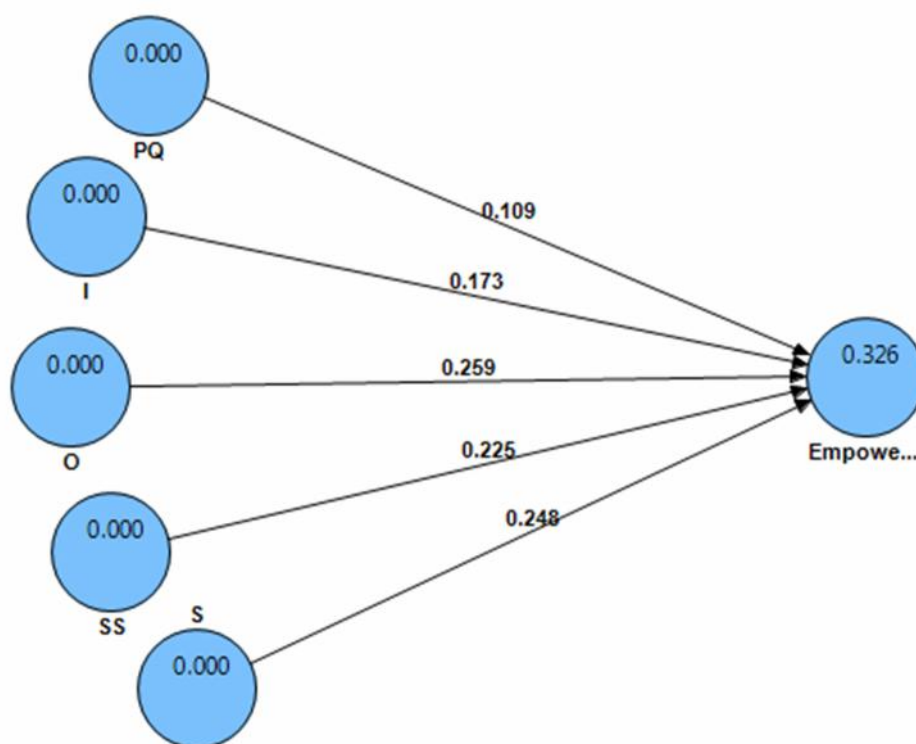
عوامل تبیین کننده توانمندسازی اقتصادی ۶ گویه است که از طریق پرسشنامه مورد سنجش واقع شد. سپس بر روی داده‌ها تحلیل عاملی اکتشافی انجام شد.

آزمون مدل‌سازی معادلات ساختاری

بررسی فرضیه‌ها از مدل معادلات ساختاری (SEM) با رویکرد حداقل مربعات جزئی (PLS) استفاده می‌شود. برای این کار از نرم‌افزار Smart PLS 2 با استفاده از بخش تحلیل عاملی تأییدی به بررسی شاخص‌های کیفی مدل و با استفاده از تحلیل مسیر به آزمون فرضیه‌های پژوهش پرداخته می‌شود.

یکی از روش‌های آماری برای تجزیه اطلاعات موجود در مجموعه داده‌ها روش تجزیه عامل‌ها یا تحلیل عاملی است. این روش برای تعیین تأثیرگذارترین متغیرها در زمانیکه تعداد متغیرهای مورد بررسی زیاد و روابط بین آنها ناشناخته باشد، استفاده می‌شود. برای بررسی مدل‌های اندازه‌گیری از تحلیل عاملی تأییدی استفاده شد. در تحلیل عاملی تأییدی پیش فرض اساسی آن است که هر عاملی با زیرمجموعه خاصی از متغیرها ارتباط دارد. حداقل شرط لازم برای تحلیل عاملی تأییدی این است که پژوهشگر در مورد تعداد عامل‌های مدل، قبل از انجام تحلیل، پیش فرض معینی داشته باشد، ولی در عین حال پژوهشگر می‌تواند انتظارات خود مبنی بر روابط بین متغیرها و عامل‌ها را نیز در تحلیل وارد کند. همچنین کاربرد مهم دیگر تحلیل عاملی تأییدی، بررسی برازش مدل حاوی سوال‌های یک متغیر است. که نتایج حاصل از تحلیل عاملی تأییدی، برای برازش مدل حاوی سوالات در جدول ۳-۴ (فصل سوم)، قابل مشاهده است. در تحلیل عاملی تأییدی به روش PLS، سوالاتی که کفایت لازم برای تبیین متغیرهای مدل را ندارند شناسایی شده و حذف می‌شوند. همانطور که در جدول ۳-۲، قابل مشاهده است. کلیه بارهای عاملی متغیرهای پژوهش دارای بار عاملی بیش از ۰.۴ بودند که با این نتایج نیازی به حذف هیچ گویه‌ای نیست.

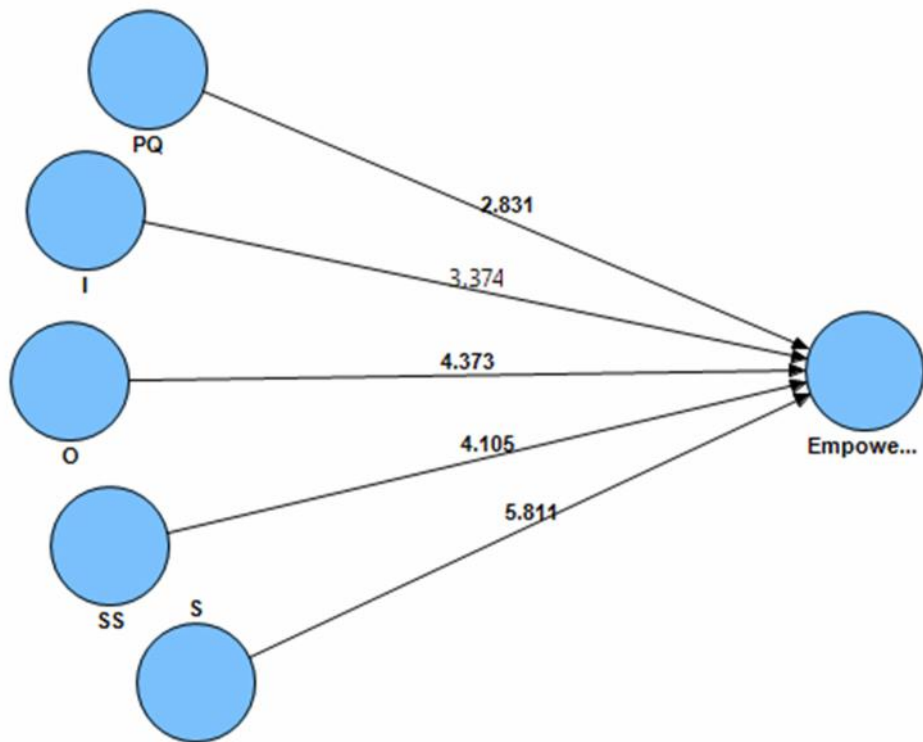
همچنین با استفاده از شیوه تحلیل مسیر به آزمون آماده‌سازی زیرساخت‌ها، ایجاد و توسعه فرصت‌های شغلی، ارتقا کیفیت منابع، پایداری‌سازی مشاغل و خروج از حمایت و خودکفایی بر توانمندسازی اقتصادی بکار گرفته شد. شکل ۴-۵، مدل اجرا شده مدل پژوهش را نشان می‌دهد.

مدل پژوهش براساس ضرایب استاندارد شده

در شکل ۴-۸، مدل پژوهش براساس مقادیر آماره t ارائه شده است، مقادیر بیش از ۱.۹۶ برای این آماره، بیانگر تایید اثر بین دو متغیر است.

مدل پژوهش براساس آماره t

براساس شکل اثر تمامی عوامل شناسایی شده بر توانمندسازی اقتصادی، تایید شدند.

۴-۴. نتایج آزمون فرضیه‌های پژوهش

در این قسمت به ارائه نتایج آزمون در این فصل پرداخته می‌شود که این نتایج در جدول قابل مشاهده است.

نتایج حاصل از بررسی سوالات پژوهش

سوال	ضرایب استاندارد شده	t-value	تایید/ رد اثر	اثرات کل
۱ میزان اثر آماده سازی زیرساخت ها بر توانمندسازی اقتصادی مددجویان مورد حمایت کمیته امداد امام خمینی (ره) چگونه است؟	۰.۱۷۳	۳.۳۷۴	تایید	۰.۱۷۲
۲ میزان اثر ایجاد و توسعه فرصت های شغلی بر توانمندسازی اقتصادی مددجویان مورد حمایت کمیته امداد امام خمینی (ره) چگونه است؟	۰.۲۵۹	۴.۳۷۳	تایید	۰.۲۵۸
۳ میزان اثر پایدارسازی مشاغل بر توانمندسازی اقتصادی مددجویان مورد حمایت کمیته امداد امام خمینی (ره) چگونه است؟	۰.۲۴۸	۵.۸۱۱	تایید	۰.۲۴۸
۴ میزان اثر خروج از حمایت و خودکفایی بر توانمندسازی اقتصادی مددجویان مورد حمایت کمیته امداد امام خمینی (ره) چگونه است؟	۰.۲۲۵	۴.۱۰۵	تایید	۰.۲۲۵

۰.۱۰۸	تایید	۲.۸۳۱	۰.۱۰۹	میزان اثر ارتقا کیفیت منابع بر توانمندسازی اقتصادی مددجویان مورد حمایت	۵
					کمیتة امداد امام خمینی (ره) چگونه است؟

نتایج نشان می‌دهد که کلیه متغیرهای اکتشاف شده بر توانمندسازی اقتصادی تاثیر دارند. براساس ضریب تعیین به دست آمده برای متغیر توانمندسازی اقتصادی (۳۳ درصد)، توسط متغیرهای اکتشاف شده، پیش‌بینی شدند.

نتیجه گیری

در سطح مدل اندازه گیری، نرم افزار PLS بارهای گویه ها و کواربانس مانده ها را برآورد می کند. در سطح ساختاری نیز ضرایب مسیر، همبستگی میان متغیرهای مکنون، واریانس تبیین شده و میانگین واریانس استخراج شده ی متغیرهای پنهان (AVE) را برآورد می کند. آماره ی t برای هریک از مسیرها و بارهای عاملی با استفاده از روش برش متقاطع یا خودگردان سازی محاسبه می شود. برازش مناسب مدل زمانی محقق می شود که ضریب مسیر معنادار بوده، واریانس تبیین شده قابل قبول باشد و همسانی درونی بالای ۰.۵ برای هریک از سازه ها برقرار باشد. مقادیر قابل قبول بارهای عاملی نیز نشان دهنده برازش مناسب مدل می باشند. علاوه براین شاخص GOF نیز شاخصی برای بررسی برازش مدل جهت پیش‌بینی متغیرهای درون‌زا می باشد. سه مقدار ۰/۰۱، ۰/۲۵ و ۰/۳۶ به ترتیب به عنوان مقادیر ضعیف، متوسط و قوی برای GOF معرفی شده اند (داوودی و رضازاده، ۱۳۹۲: ۱۵۳).

اشتراکات سازه ها

سازه	آماده‌سازی زیرساخت‌ها	ایجاد و توسعه فرصت‌های شغلی	پایدارسازی مشاغل	خروج از حمایت و خودکفایی	ارتقا کیفیت منابع	توانمندسازی اقتصادی
اشتراکات	۰.۵۶۳	۰.۵۷۶	۰.۶۷۲	۰.۷۲۵	۰.۷۶۰	۰.۶۰۲

مقادیر ضریب تعیین به دست آمده ۰.۳۲۶ می‌باشد.

$$Gof = \sqrt{\text{communalities}} \times \sqrt{R^2} = \sqrt{0.650 * 0.326} = 0.460$$

از آنجایی که مقادیر محاسبه شده GOF بزرگتر از ۰/۳۶ بدست آمده، نشان از برازش مناسب مدل پژوهش دارد، همچنین تقریباً کلیه ضرایب مسیرها معنادار بوده و واریانس تبیین شده قابل قبول و همسانی درونی سازه ها بالای ۰/۵ می‌باشد. براساس ضرایب تعیین به دست آمده کلیه متغیرهای مدل دارای قابلیت پیش‌بینی بیش از ۳۰ درصد می‌باشند، که بالاتر از میزان حداقلی ۱۰ درصد است.

منابع

- بازرگان، عباس (۱۳۸۹). مقدمه‌ای بر روش‌های تحقیق کیفی و آمیخته، نشر دیدار، تهران.
- دانایی فرد حسن، سید مهدی الوانی، و عادل آذر. (۱۳۸۹). روش‌شناسی پژوهش کمی در مدیریت: رویکردی جامع، انتشارات صفار، تهران.
- سرمد، زهره؛ بازرگان، عباس و حجازی، الهه. (۱۳۹۱). روش‌های تحقیق در علوم رفتاری، انتشارات آگاه، تهران.
- کلانتری، خلیل. (۱۳۸۸). مدلسازی معادلات فرهنگی در تحقیقات اجتماعی – اقتصادی (با برنامه Lisrel و Simplis)، انتشارات فرهنگ صبا، تهران.
- هومن، حیدر علی. (۱۳۸۶). شناخت روش علمی در علوم رفتاری، انتشارات سمت، تهران.

Creswell, J. W. (2007). *Qualitative inquiry & research design: Choosing among five approaches*, Thousand Oaks, CA: Sage.

Vinzi, V.E, Chin, W.W, Henseler, J. & Wang, H. (2010). *Handbook of Partial Least Squares: Concepts, Methods and Applications*, Heidelberg. Springer.